

ΦΙΓΑΛΕΙΑ

Ειδικά θέματα περιβάλλοντος 7

Ομάδα: Αγνουσιώτης Χρήστος
Κατσαλή Κλεοπάτρα

Διδάσκοντες : Π. Κοσμάκη,
Κ. Σερράος, Σ. Μαυρομάτη,
Γ. Γκουμπούλου.

«Καταμεσήμερο Ιουλίου... που κι αν ακόμα δεν υπήρχαν ελαιώνες... θα τους είχα επινοήσει».
(Οδυσσέας Ελύτης)

Νεα Φιγάλεια η λαδομάνα

Ένα παλαιό χωριό, με γηγενείς κατοίκους χωρίς αναμείξεις από άλλες περιοχές. Υπερήφανοι για τις αρχαίες ρίζες τους, τον επικούρειο Απόλλωνα η αλλιώς ο ναός των Φιγάλειων όπως χαρακτηριστικά λένε και για την τελεία ποιότητα του λαδιού τους που παράγουν.

Ιστορικά στοιχεία

Ο νομός Ηλείας είναι αναμφίβολα ένας τόπος πλούσιος τόσο σε φυσική ομορφιά όσο και σε πολιτιστική κληρονομιά. Μορφολογικά έχουμε μια αμφιθεατρική παράταξη των σπιτιών του χωριού της Φιγάλειας που οφείλεται στο κεκλιμένο έδαφος το οποίο επικρατεί και σε όλη την γύρω περιοχή. Παρατηρούμε ένα κεντρικό δρόμο που διασχίζει όλο το χωριό και την κεντρική πλατεία που είναι το σημείο συγκέντρωσης και αναφοράς όλων των κατοίκων.

Στο Νομό βλέπουμε να σμίγει η ιστορία με τον θρύλο, το άγριο με το ήμερο, το χθες με το σήμερα. Η αρχαία Φιγάλεια υπηρξε μια από τις σημαντικότερες Αρκαδικές πόλεις της αρχαιότητας. Διέθετε πολλά ιερά και δημόσια κτίρια, καθώς και τείχη 4,5 χλμ. Ο Πausanίας αναφέρει την ύπαρξη ιερών της Αρτέμιδος, του Διονυσίου Ακρατοφορου και της Ευρυνόμης καθώς και Γυμνασίου και Αγοράς όπου υπήρχαν αγάλματα του Ερμή και του Ολυμπιονίκη Αρρχιωνα. Το σημαντικότερο μνημείο της αρχαιότητας είναι ο ναός του Επικούρειου

Απόλλωνα ο οποίος κτίστηκε μεταξύ των ετών 430-410 π.Χ. απ' τον αρχιτέκτονα, Ικτίνο.

Βρίσκεται σε απόσταση 7 χιλιομέτρων βόρεια του χωριού. Τον ναό τον αφιέρωσαν οι ίδιοι οι Φιγαλεις στον Απόλλωνα για την σωτηρία τους από τις μεγάλες και ολέθριες επιδημίες που μάστιζαν την περιοχή. Η σημερινή Φιγάλεια είναι κτισμένη πάνω στα ερείπια της αρχαίας πόλης.

Ένα επιπλέον στοιχείο που διακρίνει τον τόπο από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα είναι η ελιά. Ο τόπος που διάλεξε ο μυθικός Ηρακλής για να φυτέψει το πρώτο βλαστάρι αγριελιάς που είχε φέρει από τον ουρανό, με τα κλαδιά της αγριελιάς αυτής στεφανώνονταν οι Ολυμπιονίκες με αποτέλεσμα να γίνει η ελιά ένα αέναο σύμβολο της ειρήνης, της ευημερίας, της γονιμότητας και της ευφορίας.

Από την Ολύμπια η ελιά επεκτάθηκε σε όλη την Πελοπόννησο. Στην συνέχεια μεταφυτεύτηκε στην Αθήνα και αργότερα με την βοήθεια των Ρωμαίων διαδόθηκε σε όλο τον κόσμο. Ο καρπός του ιερού δέντρου της ελιάς με τις πολυάριθμες θεραπευτικές ιδιότητες, όπως αναφέρονται και τον κώδικα του Υποκράτη. Η περιοχή της Φιγάλειας είναι γνωστή για το εξαιρετικής ποιότητας ελαιόλαδο που παράγει από την αρχαιότητα στους απέραντους ελαιώνες που βρίσκονται ανάμεσα στο αρχαίο στάδιο και το ναό του Επικούρειου Απόλλωνα.

Το χωριό

1.500 άτομα ζούνε μόνιμα καθ' όλη την διάρκεια του χρόνου , ενώ το καλοκαίρι με τις επισκέψεις των συγγενών που μένουν στις μεγάλες πόλεις μπορεί να φτάσουν και τις 5.000.

Είναι ορεινή περιοχή, με έδαφος όμορφα βραχώδες , με διαστήματα βλάστησης και πλούσιο από νερά. Είναι ο ιδανικός συνδυασμός για την καλλιέργεια ελιάς , επόμενο λοιπόν η πλειοψηφία των κατοίκων να ασχολείται με αυτή και τα πάντα στην περιοχή στρέφονται και συντονίζονται γύρω από την ελιά

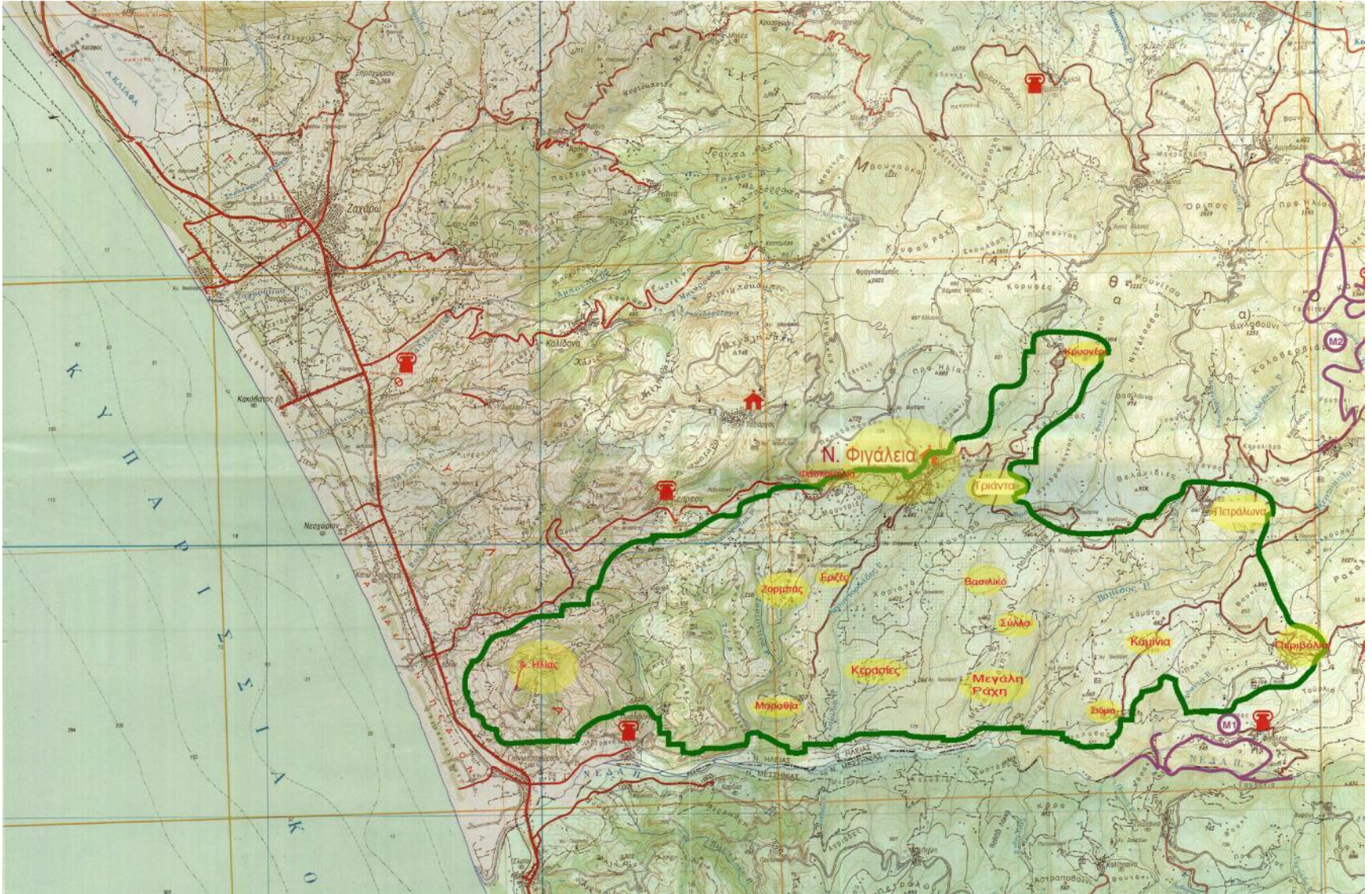
Κατά την διάρκεια των χρόνων στον Ν. Φιγάλειας εντάχθηκαν και άλλοι οικισμοί οι οποίοι αναπτύχθηκαν σταδιακά, ξεκινώντας από καταφύγια κατά την συγκομιδή της ελιάς και εξελιχθήκαν σε δημοτικά διαμερίσματα. Τέτοιοι είναι ο οικισμοί Φασκομηλιάς, Κρουονερίου Ολυμπίας, Περιβολιών, Πετραλώνων, Στομίου και Τριάντας.

Η ευρύτερη έκταση των ελαιώνων

Κάνοντας μια καταγραφή της ευρύτερης περιοχής των ελαιώνων παρατηρούμε ότι η Ν. Φιγάλεια είναι ο βασικός πυρήνας, ενώ παράλληλα υπάρχουν πολλοί οικισμοί οι οποίοι ξεκίνησαν ως πετρόχτιστα καταλύματα των παραγωγών κατά την περίοδο συγκομιδής της ελιάς. Με το πέρασμα των χρόνων τα πέτρινα αυτά σπίτια έφτασαν σήμερα να είναι μικροί ημιαυτόνομοι οικισμοί γύρω από τους οποίους επεκτείνονται οι ελαιώνες. Παραδείγματα αυτών ξεκινώντας από το πιο βόρειο μέρος της περιοχής είναι το Κρουνερι και ακολουθώντας την πορεία προς τη θάλασσα συναντάμε έναν μεγάλο οικισμό την Φασκομηλιά και στη συνέχεια μικρότερους όπως Εριζές, Ζορμπά Μονοδένδρι και Άγιο Ηλία. Κοιτώντας προς τον νότο και παράλληλα με τον ποταμό Νέδα οι ελαιώνες επεκτείνονται με κέντρα την Μαραθιά, τις Κερασίες, τα Σύλλα, το Βασιλικό και το Στόμιο.

Από την άλλη πλευρά ανατολικά του χωριού συναντάμε τα Τριάντα, τα Πετράλωνα και τα Περιβόλια. Όλα αυτά δημιουργούνε μια νοητή γραμμή η οποία και αποτελεί την ευρύτερη έκταση των ελαιώνων του Δ. Φιγάλειας, ενώ ταυτόχρονα παρατηρούμε πολλά μικρά περιπατητικά μονοπάτια τα οποία συνδέουν όλες τις περιοχές μεταξύ τους και με τους ελαιώνες και δίνουν μια μαγική πορεία ανάμεσα στο βουνό και την φύση. Ο χάρτης που ακολουθεί εξηγεί την πορεία αυτή και δείχνει την περιοχή που εκτείνεται η παραγωγή της ελιάς.

Χάρτης των ελαιώνων

Η καταστροφή

Μια εικόνα από τις πολλές που συναντήσαμε στις αυλές των σπιτιών του χωριού της Νέας Φιγάλειας, είναι κλαδιά των ελαιόδεντρων που καταστράφηκαν ή μισοκαμμένα χρήσιμα πλέον μόνο για το τζάκι. Δείγμα του ότι οι κάτοικοι της περιοχής ζούνε αποκλειστικά με ότι τους παρέχει η γη.

Η καταστροφή ήταν ολική όχι μόνο για την ελαιοπαραγωγή αλλά και για τον περιβάλλον. Είναι ένας συνδυασμός οικονομικής και οικολογικής καταστροφής και επίπτωσης.

Η έκταση της φωτιάς

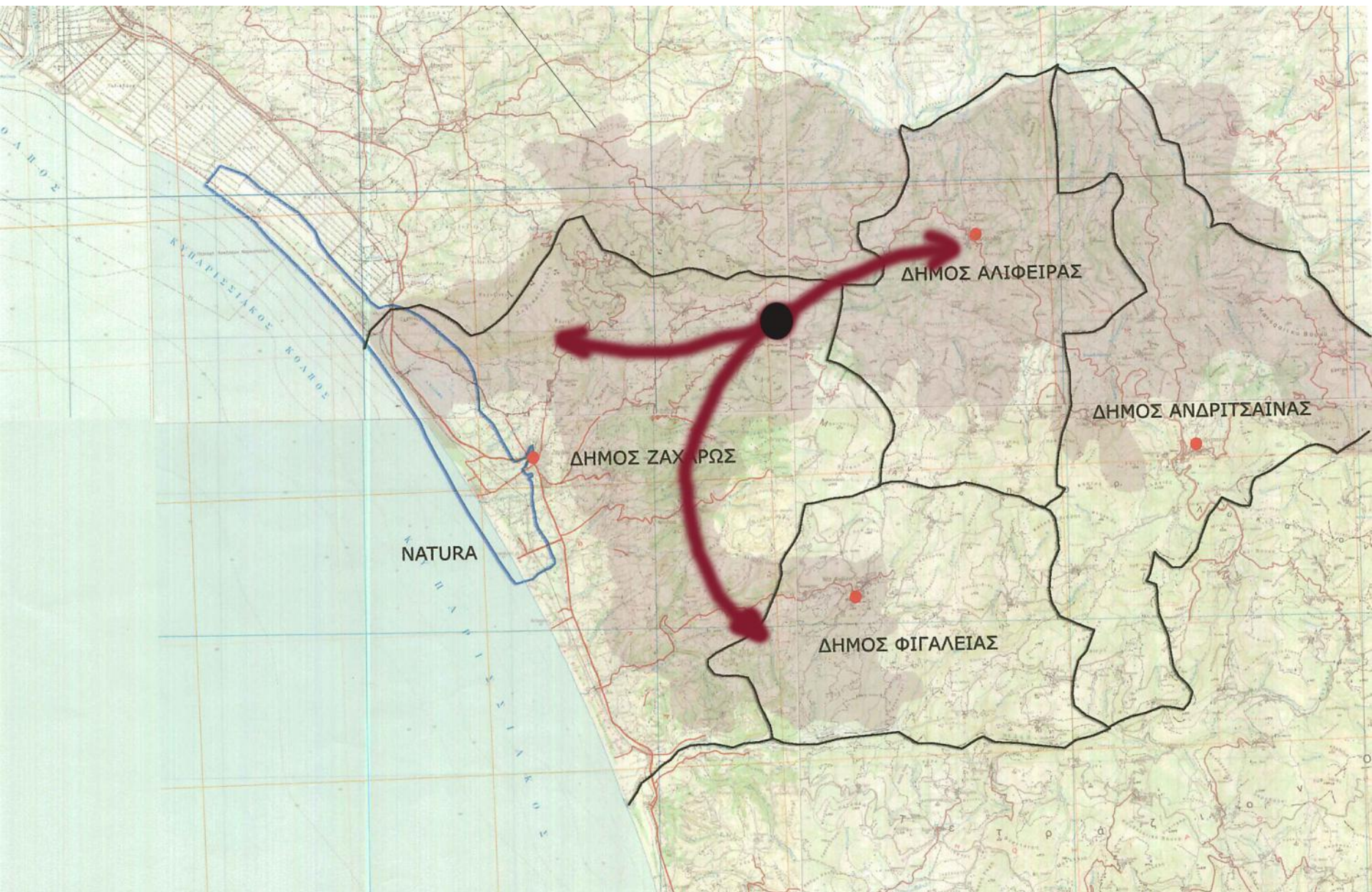
Μέσα από την έρευνα μας επικράτησαν δυο εκδοχές, όσο αφορά την αρχή, τα αίτια, το μέγεθος και τα κίνητρα της φωτιάς. Τελικά ήταν μια συγκυρία συμπτώσεων η όχι;

Από την μια πλευρά η φωτιά ξεκίνησε από το βορρά και πιο συγκεκριμένα από ένα ορεινό σημείο της Ζαχάρως, όπου ήταν και το κρισιμότερο σημείο γιατί εκεί <<χάθηκε ο έλεγχος>> όπως αναφέρει και ο Δήμαρχος του χωριού.

Γρήγορα εξαπλώθηκε ανεξέλεγκτα κινουμένη, με περίπου 1χλμ. Γης ανά λίγα λεπτά. Η φωτιά από την πηγή εστίας της έκαιγε και γύρω της σε ακτίνα 70 μέτρων. Μέσα σε μια μέρα είχε φτάσει στα σύνορα του Δ. Φιγάλειας στους ελαιώνες των περιοχών Μαραθιά, Ζορμπάς, Άγιος Ηλίας και Εριζές. Στην συνέχεια ανεμπόδιστη εφτασε και στη Ν. Φιγάλεια όπου στο πέρασμα της έκαψε το μεγαλύτερο μέρος των ελαιώνων και έφτασε κυριολεκτικά έξω από τις πόρτες των σπιτιών. Μέσα από τις μεγάλες προσπάθειες των κατοίκων και μια εθελοντική ομάδα ντόπιων, οι οποίοι μετατρέποντας τα τρακτέρ τους σε πυροσβεστικά οχήματα κατάφεραν να κρατήσουν τη φωτιά, τουλάχιστον, μακριά από τα σπίτια τους και απέτρεψαν τον κόσμο να εγκαταλείψει το χωριό κρατώντας τους στην κεντρική πλατεία. Ο Δήμαρχος τονίζει ότι στην αρχή επικράτησε μια λανθάνουσα εντύπωση της καταστροφής γιατί δεν υπήρχαν απώλειες ανθρωπίνων ζώων και σπιτιών, όμως η καταστροφή ήταν ολική για το περιβάλλον αλλά και για την οικονομία. Πιο συγκεκριμένα όσο αφορά τους ελαιώνες από τα 350.000 ελαιόδεντρα κάηκαν 250.000 και από αυτά που απέμειναν μόνο το ένα τρίτο ήταν σε θέση να παράγει νέους καρπούς και λάδι. Οι παραγωγοί περίμεναν φέτος 1.300 τόνους λάδι και θα έχουν στα χέρια μόνο 400 τόνους. Επίσης καταστράφηκαν πολλές κτηνοτροφικές μονάδες και κάηκε περίπου το 10% των ζωντανών. Το πρόβλημα όμως δεν εντάσσεται εκεί αλλά στην ολοσχερή καταστροφή των ζωοτροφών παράλληλα με την απαγόρευση της βοσκής στις πληγμένες περιοχές. Αυτό έγινε γιατί η ελιά αναβλαστάνει από τα χαμηλά οπότε έπρεπε οι κτηνοτρόφοι να τις προστατέψουν ώστε να μπορέσουν τα τραυματισμένα ελαιόδεντρα να δώσουν ξανά καρπό.

Ο λόγος για τον οποίο η καταστροφή ήταν τόσο μεγάλη είναι γιατί τα περισσότερα δέντρα ελιάς ήταν κοντά στα πεύκα και εκτείνονταν μέσα στο δάσος διάσπαρτα. Ο συνδυασμός της ξερής γης με τα πεύκα και τα κουκουνάρια έκαναν την πυρκαγιά να εξαπλώνεται σα να υπήρχε κάτω βενζίνη, όπως πολύ χαρακτηριστικά μας εξιστορούσαν οι κάτοικοι του χωριού.

Το σημείο αρχής της φωτιάς

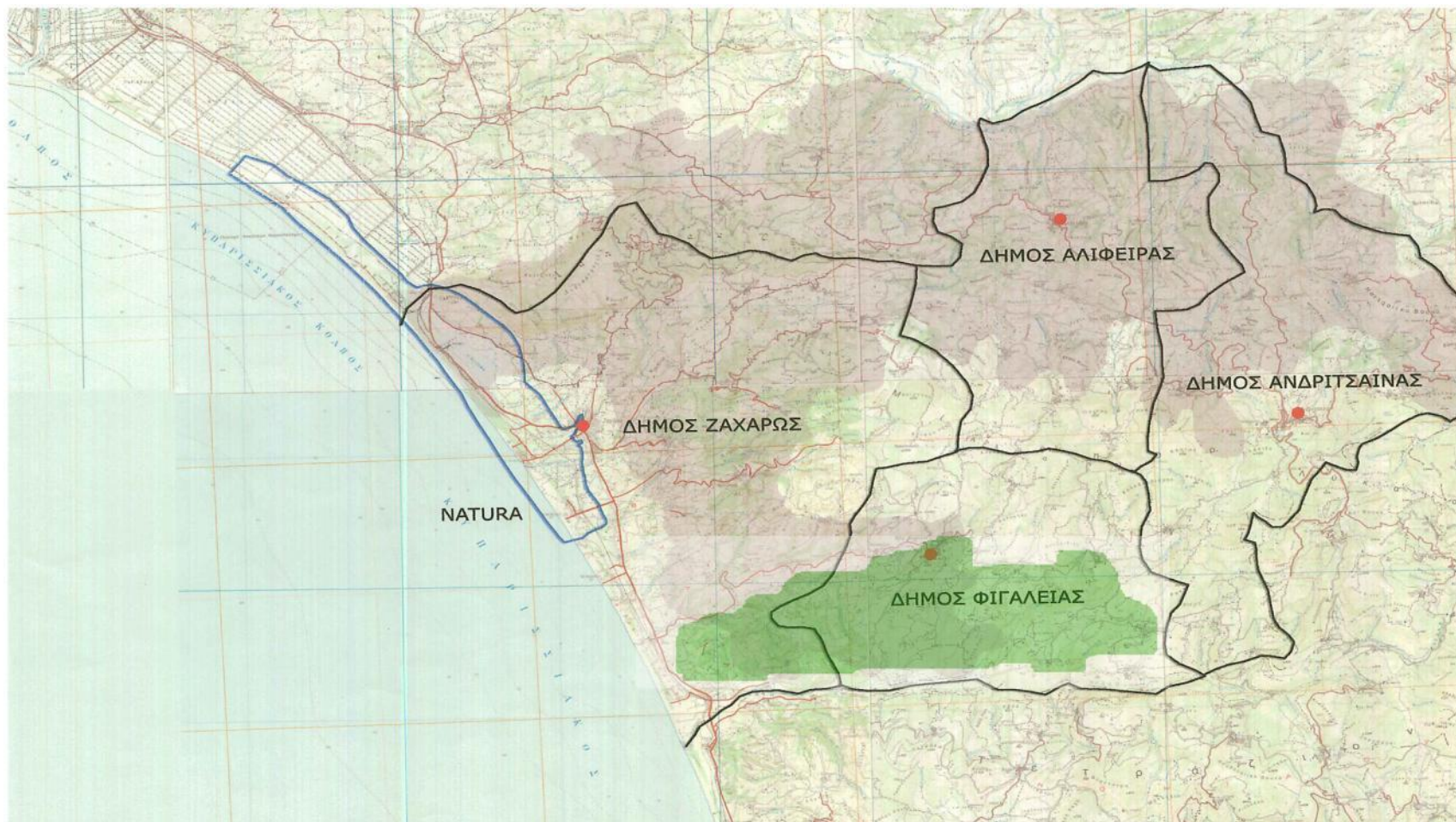
Η άλλη εκδοχή

Από την άλλη πλευρά σύμφωνα με πολλούς δίνεται μια άλλη εκδοχή για το πώς ξεκίνησε η φωτιά, δεν ήταν μια απλή πυρκαγιά στο ορεινό μέρος της Ζαχάρως, αλλά γίνεται λόγος για πολλές εστίες ταυτόχρονα οι οποίες εκτείνονται κατά μήκος της γραμμής που δείχνουμε στον προηγούμενο χάρτη. Μετά την καταστροφή και όταν η φωτιά ήταν πλέον υπό έλεγχο, άρχισαν οι έρευνες για τα αίτια που την προκάλεσαν. Σε αυτές βρεθήκαν ότι οι εστίες ξεκίνησαν την ίδια ώρα ακριβώς, όλες μαζί ενώ, ότι υπήρχαν στην γύρω περιοχή και εμπρηστικοί μηχανισμοί. Κατά συνέπεια σε συνδυασμό με τα καιρικά φαινόμενα που επικρατούσαν εκείνη τη χρονική περίοδο, δυνατός αέρας και καύσωνας έλλειψη ανθρώπινου δυναμικού, καθότι στην περιοχή δεν υπήρχαν δασοφύλακες και με την υπόνοια ότι αυτές οι δασικές εκτάσεις ζητήθηκαν από μεγάλες επιχειρήσεις και πολυεθνικές εταιρίες για να μετατρέψουν την περιοχή σε μεγάλα τουριστικά θέρετρα. Κάτι για το οποίο δεν τους δόθηκε η επίσημη έγκριση λόγω δασικής έκτασης και της προστατεύομενης λίμνης του Καϊάφα.

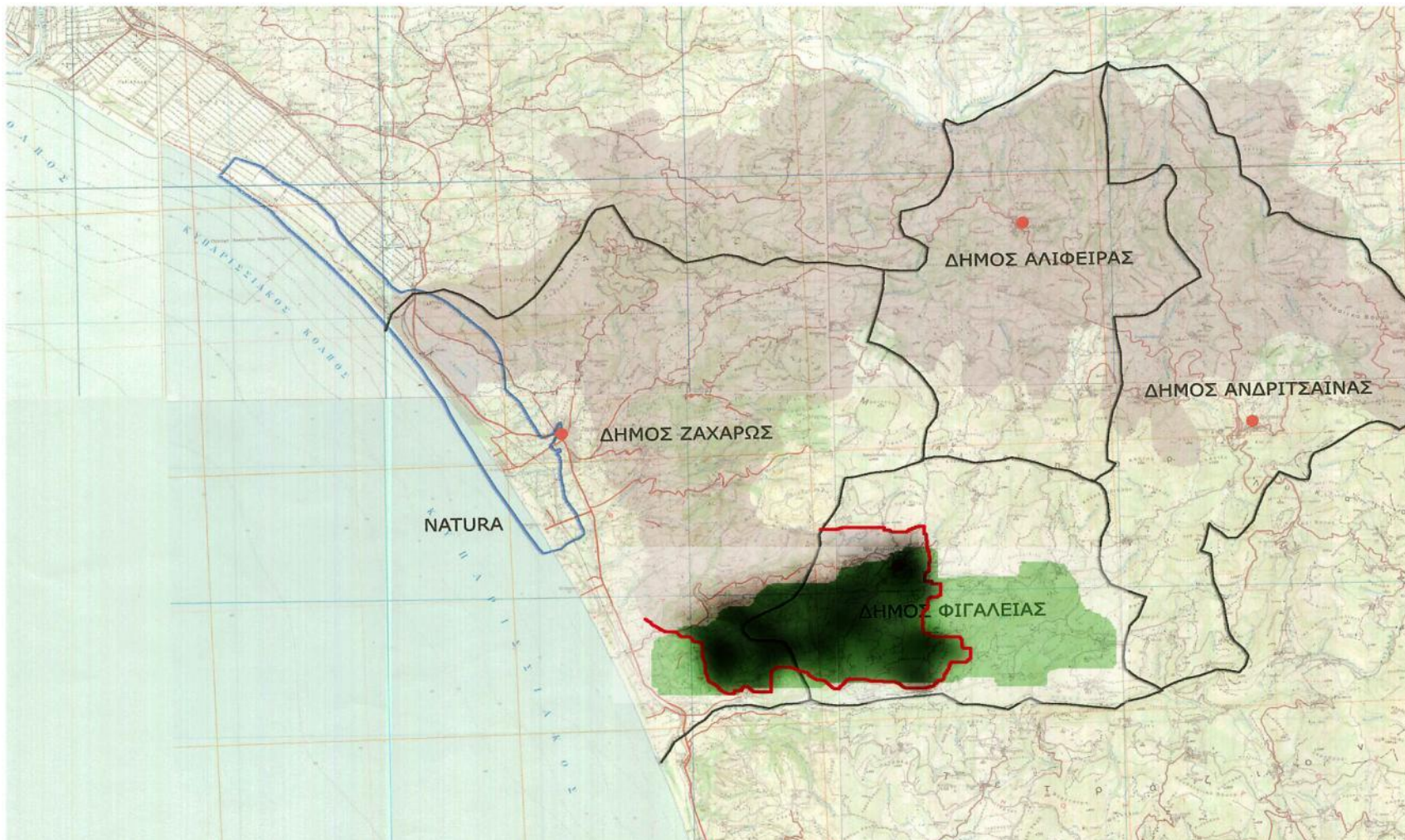
Φυσικό είναι όλα αυτά να οδηγούν τους κατοίκους του Δ. Φιγάλειας να μην μπορούν να σκεφτούν την καταστροφή αυτή ως ένα τυχαίο γεγονός, το οποίο δεν κατάφερε να αντιμετωπιστεί έγκαιρα λόγω αδυναμίας αλλά, ως ένα καλοστημένο σχέδιο αποχαρκτηρισμού της δασικής έκτασης προκειμένου να δημιουργηθούν οικοδομήσιμες εκτάσεις.

Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι αυτοί που εφάρμοσαν το σχέδιο αυτό, κατάφεραν και να το υλοποιήσουν.

Χάρτης ελαιώνων

Χάρτης φωτιάς

Αντιμετώπιση της καταστροφής

- Είναι κακό να αποκτάς εμπειρία μέσα από μια καταστροφή. Η Φιγάλεια είναι ένας φτωχός δήμος χωρίς δικούς του πόρους. Είναι απαραίτητη η ύπαρξη κινήτρων προκειμένου να παραμείνουν οι νέοι και οι κάτοικοι στο χωριό. Αυτό μπορεί να γίνει επιτυχώς με το να μοιραστούν από το κράτος οι ζωοτροφές που ζητηθήκαν από τους κτηνοτρόφους, να αποκαταστήσουν τα καμένα σχολεία, να κάνουν ειδικές επεμβάσεις στο βουνό για αποφευχθεί ο κίνδυνος κατολίσθησης, ώστε να ανεβεί και η ψυχολογία των κατοίκων.
- Επίσης μπορούν να προσλάβουν ντόπιους ως δασονόμους μιας και διαθέτουν περισσότερο ζήλο για την προστασία της περιοχής. Ακόμη καθίσταται απαραίτητη η διαμόρφωση καταλλήλων υποδομών προκειμένου να αναπτυχθεί ο τουρισμός της περιοχής αλλά και ένα είδος εναλλακτικού τουρισμού σε συνδυασμό με τα αγροκτήματα των κατοίκων, που θα δώσει μια νέα διάσταση στο δήμο. Βασική προϋπόθεση για να συμβούν τα παραπάνω είναι να υπάρξει η «ανέλιξης» χωρίς όμως αυτό να σημαίνει την απαλλοτρίωση του φυσικού περιβάλλοντος. Όσο αφορά τον αγροτουρισμό, σκοπός είναι να δημιουργηθούν μέσα από τις κατάλληλες υποδομές και συνθήκες νέα δεδομένα, που θα φέρουν στην περιοχή τουριστική ανάπτυξη.
- Έτσι θα μπορέσουν οι κάτοικοι των χωριών να παραμείνουν στο τόπο τους γιατί θα τους έχουν δοθεί τα κατάλληλα εφόδια και θα έχει υπάρξει μια νέα διάσταση στο χώρο και την περιοχή τους.

Οι κάτοικοι

Αντιλαμβανόμενοι τη καταστροφή αισθανθήκαμε την ανάγκη να έρθουμε πιο κοντά με τους κατοίκους, να μιλήσουμε μαζί τους, να καταγράψουμε τα βιώματά τους και τις απώλειες που επέφερε σε αυτούς η φωτιά.

Κατά αυτόν τον τρόπο ειρμέ σε κοντινή επαφή με αρκετούς εκ των οποίων η πρώτη μας συνομιλία έγινε με την κυρία Κωνσταντίνα Σερεμέτη η οποία λέει

«Ότι ελιές είχαμε καταστράφηκαν. Συνήθως τις είχαμε για προσωπική κατανάλωση. Τώρα θα αναγκαστούμε για πρώτη φορά στη ζωή μας να αγοράσουμε λαδί».

Ευτυχώς τα παιδιά τους ζούνε και εργάζονται στην Αθηνά.

«Ο ένας μου ο γιος είναι στις νταλίκες στο εξωτερικό. Αν ζούσανε εδώ δε θα τα βγάζανε πέρα. Πως θα μεγάλωναν τις οικογένειες τους;»

Περπατώντας στο χωριό συναντάμε τον κύριο Γιάννη ο οποίος γυρνάει από τους ελαιώνες του. Τον σταματάμε και τον ρωτάμε σε τι κατάσταση τον άφησε η καταστροφή και μας λέει :

«Είχα 4 περιβόλια. Όλα ελιές. Εμένα δε μου έμεινε τίποτα από αυτά. Που θα βρούμε τώρα λεφτά; Πως θα πάρουμε λάδι; Αν δεν γίνει κάτι άμεσα από την πολιτεία και το κράτος εφέτος δεν θα μπορέσω να ζήσω μονό με την σύνταξη μου».

Είπε τα παράπονα του και έφυγε...

Ο κύριος Γιώργος που ήταν μάλιστα εκπαιδευτής ΟΥΚ. Έλειπε χρονιά από το χωριό αλλά ξαναγύρισε πίσω. Ασχολείται τώρα αποκλειστικά με την κτηνοτροφία και την ελαιοκαλλιέργεια. Στη φωτιά κατάφερε και έσωσε όλα τα πρόβατα του. Εχασε όμως χίλιες ελιές. Δεν είναι ολική η καταστροφή τους όμως, θέλει υπομονή τώρα, θα ξαναβλαστίσουν από τις ρίζες τους. Δείχνει όμως πιο απαισιόδοξος από την άλλη άποψη, πιστεύει ότι το χωριό δεν έχει μέλλον γιατί όλοι οι νέοι αδιαφορούν για την καλλιέργεια και φεύγουν αμέσως μόλις μεγαλώσουν.

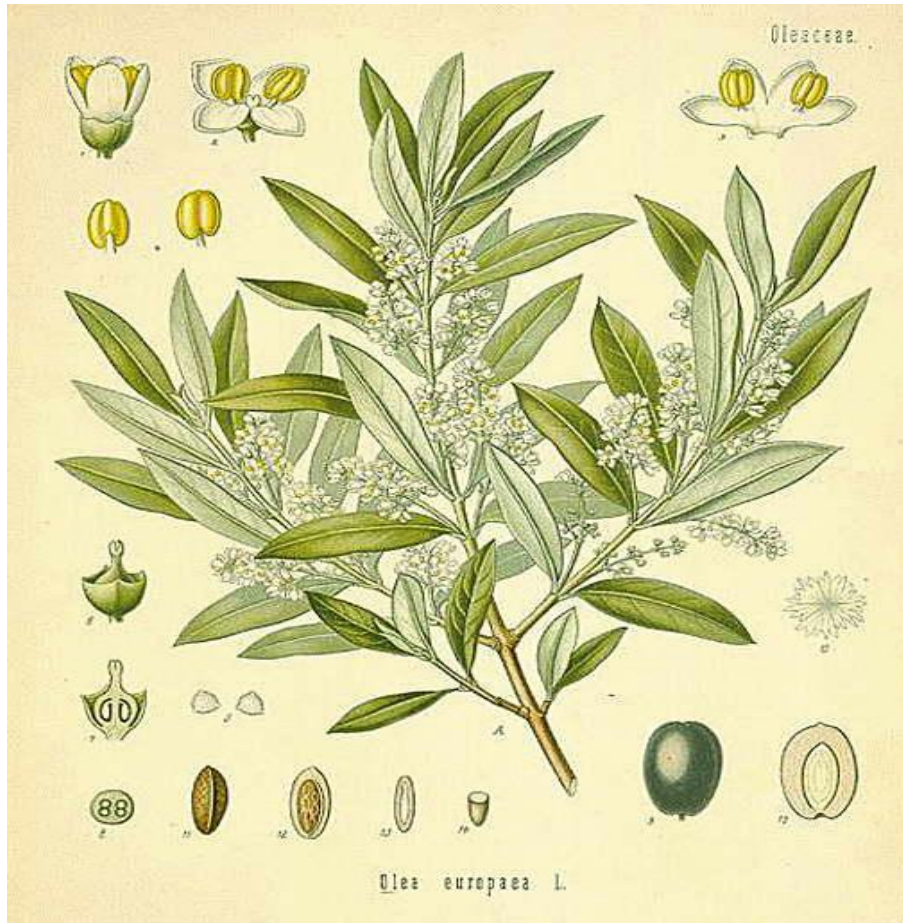
Ελαιοτριβείο Ταγάρη

Ιδιοκτήτρια του ελαιοτριβείου είναι η κυρία Αγγελική Ταγάρη και το διατηρεί μαζί με τους δυο γιους της. Λειτουργεί 100 χρόνια και είναι κληρονομιά από πατέρα σε γιο και εγγόνια. Είναι ένα εκσυγχρονισμένο ελαιοτριβείο το οποίο δέχεται παραγγελίες κυρίως από το εξωτερικό. Όπως είπε και η ίδια στέλνουν το λαδί τους σε Ολλανδία, Ιταλία, ακόμα και στην Αμερική.

Είχανε 3.000 δέντρα και απομείνανε μονό 500. Τώρα θα κάνουν υπομονή για 2-3 χρονιά. Έχουν κάποια αποθέματα λαδιού ακόμα και για εξαγωγή. Δείχνει πιο αισιόδοξη από κάποιους άλλους συγχωριανούς της. Λέει «αυτά θα γίνουν, οι ζώνες μονό δε γυρνάνε πίσω από τους 15 συγχωριανούς μας». Πιστεύει ότι θα ξαναβρεί το χωριό το ρυθμό του. Δεν είναι τόσο τραγική η κατάσταση γιατί και κανε κυρίως οι μεγάλες σε ηλικία ελιές που ήταν ξερές, οι νέες απλά τραυματιστήκαν και θα ξαναβλαστησουν

Από το δένδρο στον καρπό

Η ελιά είναι ένα αειθαλές δένδρο με μακρόστενα φύλλα που καλλιεργείται σε υποτροπικό-εύκρατο κλίμα και το επιστημονικό της όνομα είναι *Olea Europaea*.

Το ύψος της ελιάς κυμαίνεται ανάμεσα σε 3 και 12 μέτρα. Τα φύλλα της έχουν σκούρο πράσινο χρώμα από τη μία πλευρά και ασημένιο από την άλλη. Το δέντρο αντέχει πολύ καλά στον χρόνο. Αν πεθάνει ο κυρίως κορμός του είναι δυνατόν να εμφανιστεί νέος κορμός από τις ρίζες. Δεν αντέχει το πολύ κρύο, αλλά αντέχει στην ξηρασία και στους δυνατούς ανέμους.

Τα ελαιόδεντρα ανθίζουν την άνοιξη και γονιμοποιούνται με τον άνεμο. Δεν παράγουν καρπό τα πρώτα 5-8 χρόνια και δεν αναπτύσσονται πλήρως μέχρι τα 20. Ωριμάζουν και φτάνουν στην πλήρη απόδοση καρπού ανάμεσα στα 35 με 150 χρόνια και μετά παράγουν καρπό αδιάκοπα κάθε 2.

Ο καρπός ωριμάζει 6 με 8 μήνες μετά την εμφάνιση την ανθοφορίας ενώ, οι ελιές με την σειρά τους όταν ωριμάσουν γίνονται μαύρες (από πράσινες) και εξακολουθούν να κρέμονται στα κλαδιά για μερικές εβδομάδες.

Για την παραγωγή ελαιόλαδου είναι απαραίτητο να ωριμάσουν -αυτό δεν ισχύει για την παραγωγή βρώσιμων ελιών που μπορούν να μαζευτούν από τα δένδρα όταν είναι ακόμα πράσινες.

Ο ελαιόκαρπος

Ο δρόμος για το ελαιοτριβείο

Οι ελιές μετά την συγκομιδή τοποθετούνται σε ειδικούς, από μουσαμά, σάκους για να αναπνέουν.

Στη συνέχεια στοιβάζονται έξω από το ελαιοτριβείο περιμένοντας την σειρά τους για την επεξεργασία και όλη τη διαδικασία που θα ακολουθήσουν μέχρι να μας δώσουν το πολυπόθητο λαδί.

Το αποβλιωτήριο

Ο καρπός από τους σάκους της συγκομιδής θα ξεκινήσει την πορεία του για το λαδί από το αποβλιωτήριο.

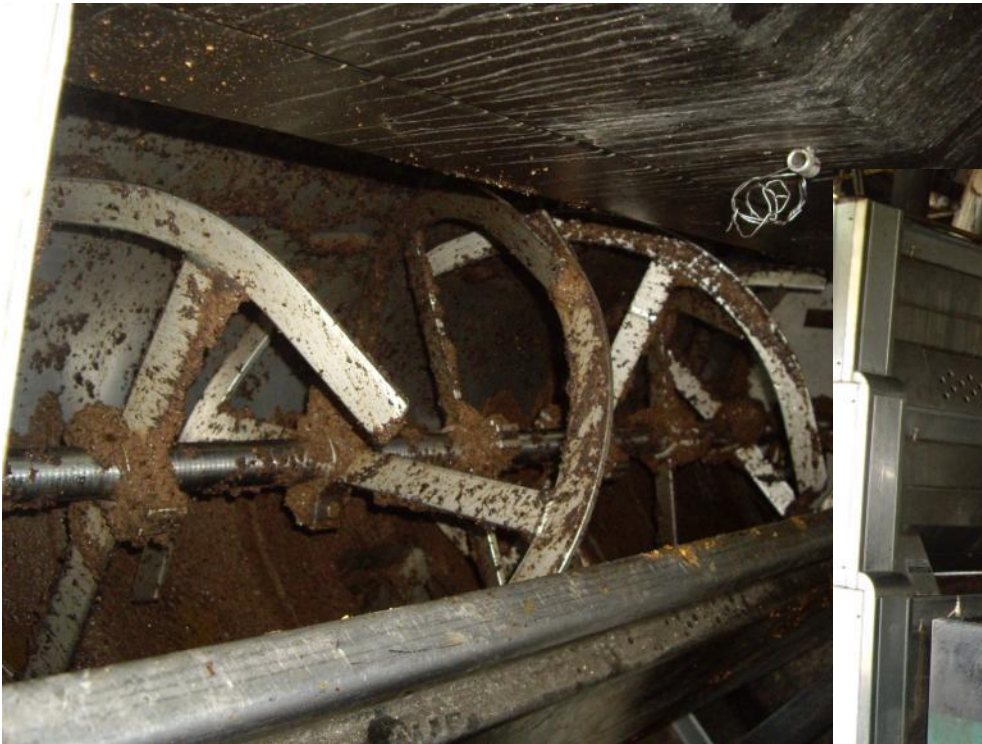
Είναι ένα πρώτο στάδιο γενικού καθαρισμού της ελιάς από τα κλαδιά και τα φύλλα του, προτού καταλήξει στο πλυντήριο.

Από το αποβλιωτήριο ο καρπός πέφτει στη ζυγαριά, ζυγίζεται μετρίεται και οδηγείται στο πλυντήριο, για τον πλήρη καθαρισμό του.

Αμέσως μετά ο καρπός, ανεβαίνει στον σπαστήρα. Εκεί ο καρπός διαχωρίζεται από τον πυρήνα του-
κουκούτσι, διαμελίζεται, πολτοποιείται και πέφτει στον μαλακτήρα.

Το τελευταίο στάδιο του καρπού της ελιάς πριν να γίνει το πολυπόθητο λαδί είναι ο φυγόκεντρος. Εκεί το πολτοποιημένο μίγμα ελιάς και τσοφλιού διασπάται και βγάζει το καθαρό πλέον λάδι.

Η ελιά θεωρείται ευλογημένο δένδρο, επειδή τίποτα από αυτή δεν πάει χαμένο.

Στην ουσία κάνει ένα κύκλο ζωής. Ο πυρήνας της η αλλιώς το κουκούτσι καίγεται στους καυστήρες για το ζεστό νερό στην επεξεργασία της ζύμωσης. Τα φύλλα γίνονται τροφή για τα ζώα και χρησιμοποιούνται για λίπασμα, το ξύλο της μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως καύσιμη ύλη, αλλά και στην ξυλογλυπτική.

Τίποτα δεν πετιέται.

Δεν είναι λοιπόν διόλου περίεργη η περίοπτη θέση της στην ιστορία και τη μυθολογία των λαών της Μεσογείου.

Περιεχόμενα

- ο Σελ 2 Εισαγωγή
- ο Σελ 3 Ιστορικά στοιχεία
- ο Σελ 4 Το χωρίο
- ο Σελ 5 Η ευρύτερη έκταση των ελαιώνων
- ο Σελ 6 Χάρτης ελαιώνων
- ο Σελ 7 Καταστροφή
- ο Σελ 8 Η έκταση της φωτιάς
- ο Σελ 9 Το σημείο αρχής της φωτιάς
- ο Σελ 10 Η άλλη εκδοχή
- ο Σελ 11 Χάρτης ελαιώνων
- ο Σελ 12 Χάρτης φωτιάς
- ο Σελ 13 Αντιμετώπιση καταστροφής
- ο Σελ 14 Οι κάτοικοι
- ο Σελ 18 Ελαιοτριβείο Τάγαρη
- ο Σελ 28 Περιεχόμενα